

*Білякович Л. М.,
кандидат технічних наук, професор;
Семенюк К. П.,
здобувач Київського національного університету культури і мистецтв*

**РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОЇ МОДИ В ДРУКОВАНИХ ЗАСОБАХ
МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.
(НА ПРИКЛАДІ ВИДАННЯ «HARPER'S BAZAR»)**

У статті розглядаються особливості формування жіночого костюма другої половини ХІХ ст. на основі аналізу візуально-ілюстративного матеріалу періодичного видання «Harper's Bazar» (США, 1867–1880 pp.).

Ключові слова: жіночий костюм ХІХ ст., модні тенденції, суспільні процеси, дедукція, ретроспективний аналіз, масова комунікація, періодичне видання «Harper's Bazar».

В статье рассматриваются особенности формирования женского костюма второй половины ХІХ века на основе анализа визуально-иллюстративного материала периодического издания «Harper's Bazar» (США, 1867–1880 гг.).

Ключевые слова: женский костюм ХІХ века, модные тенденции, общественные процессы, дедукция, ретроспективный анализ, массовая коммуникация, периодическое издание «Harper's Bazar».

The article discusses the features of the formation of the female costume of the second half of the ХІХ century, based on the analysis of visual material periodical publication «Harper's Bazar» (USA, 1867–1880).

Key words: female costume of the ХІХ century, fashion trends, social processes, deduction, a retrospective analysis, mass communication, periodical publication «Harper's Bazar».

ХІХ ст. – час соціокультурних змін в історії Західної цивілізації, першопричина яких була закладена ще у ХVІІІ ст. подіями Французької буржуазної революції 1789 року та її наслідками – зміною соціального устрою, а саме руйнацією феодалізму та онтогенезом капіталізму. Такі потрясіння стали каталізатором бурхливої динаміки розвитку суспільства, прискорення темпу життя, активізації економічних відносин, а найголовніше, – цілої низки наукових відкриттів, що вплинули на трансформацію свідомості людства. Нові соціально-економічні тенденції стали поштовхом до пасіонарної творчості, а тому кожне нове відкриття неодмінно породжувало наступне. Зміни, що відбулися у Франції, ланцюговою реакцією охопили Великобританію, США, Німеччину, Росію. Західний світ став на шлях новітніх ідей та нового суспільного ладу, а Франція виступала епіцентром цих подій [1; 146–147].

Досягнення науково-технічного прогресу ХІХ ст. особливо яскраво позначилися на розвитку моди, як масового культурологічного феномену, який є процесом

відтворення соціальної реальності та відіграє важливу економічну, культурну, соціальну і навіть політичну роль, вказує на перехід від традиційного суспільства до модернізованого, здійснює вплив на розвиток масового виробництва та масового споживання. Мода ніколи не лишається осторонь суспільних процесів, оскільки саме вони її породжують та змінюють. Як відомо, мода існує лише у суспільстві і лише у суспільстві вона здатна розвиватися. Мода є індикатором стану суспільної свідомості, вона відображує найбільш гострі проблеми та переживання свого часу. Тому, особливо цікавим для дослідника моди є процес її зміни, зокрема, в середині ХІХ ст. під впливом науково-технічного прогресу. Модні тенденції можна простежити в усіх сферах людського життя, однак саме костюм є найбільш тонким її відображенням, оскільки йому властивий елемент мобільності та здатності швидко відображати зміни.

Динамізм ХІХ ст., розвиток техніки та технологій сприяли утворенню такого унікального сектору економіки, як модна індустрія. Вона дуже швидко стала впливати не лише на тип і стиль одягу, а й на соціокультурні ідеї суспільства, розвиток його свідомості, мистецтво, літературу тощо. Значною мірою генезис індустрії моди був пов'язаний з процесами демократизації, що відбувались в Європі саме в середині ХІХ ст.: «Весна народів», початок деколонізації, утворення політичних партій – все це сприяло поступовому зникненню чіткого розмежування між класами, дифузії моди у світогляд та побут всіх верств соціуму.

Соціокультурна свідомість суспільства ХІХ ст. характеризувалась консервативними настроями, що зумовлювало поступову зміну художньо-стилістичних рис костюма. Дані зміни відображались у силуетній формі костюма, його пропорційних співвідношеннях, колористиці. Консервативність та відданість традиціям лише з часом поступилися могутньому натиску новітніх тенденцій моди другої половини ХІХ ст. І хоча наприкінці 1860-х – на початку 1870-х років силует жіночого костюма кардинально змінився, багато його елементів залишалися доволі традиційними (використання корсетної основи, загальна побудови конструкції сукні, довжина, основні конструктивні лінії тощо) [3; 216–217].

Чому зміни торкнулись в першу чергу саме жіночого вбрання? Ця особливість є досить цікавою. Сукупність суспільних новацій стала причиною зміни ставлення до жіночого костюма, який формується одночасно з ідеями капіталістичного суспільства. У ХІХ ст. провідна роль стала надаватися саме жіночому костюму (форма, силует, композиційні та кольорові рішення, оздоблення, довжина тощо), в той час як чоловічий костюм в основному зазнавав незначних змін у крої та деталях (форма коміра, лацканів, довжина виробу). Жінка з плином часу поступово починає одягатися відповідно рекламним еталонами, стає своєрідним відображенням матеріального та суспільного стану свого чоловіка. На противагу таким настроям почали зароджуватись і кардинально нові ідеї – ідеї емансипації. Це стало поштовхом для зміни свідомості жінок, породило хвилю невдоволення в тогочасному суспільстві і, звичайно ж, суттєво змінило жіночу моду [4; 14–17].

Екзистенція модної індустрії нерозривно пов'язана з поняттям масового виробництва, прискоренню розвитку якого сприяло винайдення в 1845 р. Е. Хоу швейної машинки. Це, в свою чергу, започаткувало розвиток промислового швейного виробництва, як наслідок – уніфікацію та типізацію одягу [5].

На прагнення створити більш зручний і простий костюм вплинула зміна темпу життя. Винайдення в середині ХІХ ст. залізничного транспорту зробило умови

подорожування значно комфортнішими та скоротило час, необхідний для подолання великих відстаней. Стрімкий життєвий рух та прагнення до нових вражень під час подорожей сприяв спрощенню жіночого костюма, поступовому вкороченню його довжини [3; 217–218].

Тенденції соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку, що були властиві Європі в середині ХІХ ст., визначали і умови життя на Північно-Американському континенті, особливо ж яскраво вони виявилися в Сполучених Штатах Америки. Не уник даний регіон і формування нових підходів до понять «мода», «модні тенденції», «масове виробництво». Тож не дивно, що саме в цій країні був створений професійний журнал про моду, що випускається і в наш час та є одним з провідних фахових видань у галузі індустрії моди – «Harper's Bazar». Перший номер американського щотижневика «Harper's Bazar» світ побачив 2 листопада 1867 року, тобто більше, ніж 140 років назад. У той час це було періодичне щотижневє видання у формі газети, в якому друкувалися найактуальніші моделі жіночого та чоловічого одягу, що ставали еталоном для наслідування та, звичайно, відображали дух часу [6].

Мода 1867–1880-х років є унікальним поєднанням двох стилів: другого рококо (найбільш яскраво він виражався впродовж 1851–1870 років) та позитивізму (на думку дослідників, панував впродовж 1870–1880 років). Зламним періодом між цими етапами стає 1867 рік, після якого доба кринолінів змінюється добою турнюрів [3; 224]. В представленому дослідженні авторами було проведено ретроспективний аналіз жіночої моди 1867–1880 років на основі візуально-ілюстративного матеріалу щотижневого видання «Harper's Bazar» та розроблено таблицю динаміки розвитку силуетної форми жіночого костюма зазначеного періоду (табл. 1). Представлене дослідження було проведено для комплексного оцінювання як емоційно-образного відчуття модних тенденцій другої половини ХІХ ст., так і для визначення основних етапів розвитку силуетної форми, як основної референції модних змін жіночого костюма. Аналізуючи появу, онтогенез та зміну модних тенденцій другої половини ХІХ ст. на основі ілюстративного матеріалу періодичного видання «Harper's Bazar» було розроблено авторську структурування розвитку жіночої моди. Проміжок часу з 1867 року по 1880 рік було розділено на чотири провідні періоди, що визначаються такими хронологічними межами: період «Пуританська простота» – 1867 р., період «Театралізованість образу» – 1868 – 1870 рр., період «Надмірна декоративність» – 1870 – 1875 рр., період «Витончена елегантність» – 1876 – 1880 рр.¹ Даний розподіл був проведений на основі вивчення основних морфологічних особливостей жіночого костюма 1867 – 1880 років за ілюстраціями, наданими у періодичному виданні «Harper's Bazar».

Результати досліджень було одержано за допомогою як загальнонаукових так і спеціальних методів досліджень, зокрема використовувались історичний метод, метод лінійної регресії, метод дедукції та індукції, компаративістський метод, метод соціокультурних спостережень.

¹ Назви періодам «Пуританська простота» – 1867 р., «Театралізованість образу» – 1868 – 1870 рр., «Надмірна декоративність» – 1870 – 1875 рр., «Витончена елегантність» – 1876 – 1880 рр. були надані самостійно та є авторськими і будуть використовуватися у подальших дослідженнях. Вони відображають знакові художньо-стилістичні особливості модних змін і символізують певний етап у розвитку жіночої моди другої половини ХІХ ст.

*РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОЇ МОДИ В ДРУКОВАНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ. (НА ПРИКЛАДІ ВИДАННЯ «HARPER'S VAZAR»)*

Таблиця 1. Динаміка розвитку силуетної форми жіночого костюма професійного видання «Harper's Bazar» (1867–1880 pp.) [11; 23].

Рік	Місяць публікації періодично					
	січень	лютий	березень	квітень	травень	липень
1867						
1868						
1869						
1870						
1871						
1872						
1873						

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОЇ МОДИ В ДРУКОВАНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ. (НА ПРИКЛАДІ ВИДАННЯ «HARPER'S VAZAR»)

Продовження таблиці 1

юго видання «Harper's Bazar»						Переважача форма силуету
червень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОЇ МОДИ В ДРУКОВАНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ. (НА ПРИКЛАДІ ВИДАННЯ «HARPER'S VAZAR»)

Продовження таблиці 1

ного видання «Harper's Vazar»						Переважача форма силуету
червень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	

Період «Пуританська простота» (1867 р.) був визначальним у силуеті жіночого костюма. Основними рисами, властивими йому, стали доволі високе розміщення лінії талії та плавний перехід у з'єднанні ліфу сукні із спідницею, другої половини ХІХ ст. на основі аналізу ілюстративного матеріалу. Спідниця сукні ніби натягнута на каркасі, легко розширювалась до низу. Основна домінуюча риса костюма полягала у простоті форм і декору. За рахунок оздоблення підкреслювалася сухість і жорсткість форм. Прямі лінії, кути, геометричність форм – все це створювало відчуття високого зросту, в той час, як у костюмі з круглим криноліном та пишними спідницями створювалось кардинально протилежне враження. Трикутний силует знаходив своє продовження і в оформленні деталей сукні, у формі вирізу декольте, оформленні низу. Ця нова (з погляду архітектоники жіночого костюма) властивість простежується усюди. Найбільш знакове вираження костюма даного періоду подане у I томі №1 «Harper's Bazar», опублікованому 2 листопада, 1867 року [8; 152] (рис. 1).

Жіночий костюм періоду «Пуританська простота» мав певні характерні риси. В основному, це були сукні крою «princesse», трикутної силуетної форми, із використанням каркасної основи – криноліну. Розміщення лінії талії дещо завищене, з плавним переходом від ліфу до спідниці сукні. Характерними особливостями були простота та лаконічність форм, використання мінімуму оздоблення, що підкреслювало чіткість форми костюма.

У 1868 р. (період «Театралізованість образу» (1868–1870 рр.)) костюм визначається подібністю силуетної форми та основними конструктивно-декоративними лініями до періоду «Пуританська простота», однак у профільній проекції силует сукні дещо змінюється. Відчувається зародження нових кардинальних змін, в результаті яких у профільній проекції починає збільшуватись об'єм задньої частини спідниці сукні, а передня частина стає більш пласкою. Такий незвичний силует досягався за рахунок появи турнюрів – спеціальних елементів у вигляді складної конструкції з крохмальної тканини, що кріпилась ззаду на нижню спідницю та каркас відповідного силуету [9; 72–73].

Поряд із носінням турнюрів жінки продовжували використовувати корсети для моделювання бажаного, диктованого модою силуету. Саме перехід до нового силуету та поява турнюрів наприкінці 60-х рр. ХІХ ст. зумовили подальший розвиток жіночої моди впродовж наступного десятиліття. Головною рисою моди 1860–1870 років була незмінність основної силуетної форми, хоча й допускалися деякі варіації.

Незважаючи на інноваційність створеного силуету, вже у 1869 р. він починає втрачати чистоту форм та ліній, натомість починається його розвиток й ускладнення, що поступово переростає у нагромадження тканин та оздоблення. Таке активне використання декоративних елементів призвело до перевантаження, деструкції та руйнування форми. Цей процес відбувався поступово – з 1868 р. по 1880 р. [10; 155–156]. Типове зображення костюма даного періоду подане у II томі №8 «Harper's Bazar», опублікованому 20 лютого 1869 року (рис. 2).

Період «Театралізованість образу» (1868 – 1870 рр.) характеризувався появою нової форми жіночого силуету, яка деякою мірою нагадувала лебедя, такий силует досягався за допомогою нової каркасної основи сукні – турнюру. Спідниця все ще розширеної форми із видовженою задньою частиною та використанням шлейфу. Оздобленням використовувались рюші, стрічки, банти, мереживо, склади та волани.

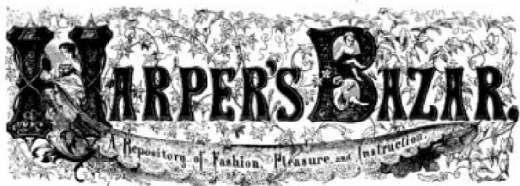
Впродовж періоду «Надмірна декоративність» (1870 – 1875 рр.) простежується подальша профільна зміна силуету за рахунок видовження низу сукні та використання шлейфу. Актуальною для цього періоду є сукня крою «полонез» (рис. 2, 3), який був запозичений з моди ХVІІІ ст. і став актуальним, пристосувавшись до силуету свого часу. Така сукня складалася з нижньої щільнооблягаючої фігуру сукні та верхньої розпашної суцільнокрійної сукні. Спідниця нижньої сукні часто була короткою, до щиколотки, і прикрашалася до низу оборкою або рюшем. Декольте оздоблювалося мереживною оборкою. Нижня та верхня сукні драпірувалися. У 1873 р. поли «полонезу» спереду злегка драпірували, а починаючи з 1876 р. їх почали робити прямими з наскрізною застібною [8; 157].

Третій період «Надмірна декоративність» (1870–1875 р.) багато в чому подібний до другого періоду «Театралізованість образу», однак мав і відмінні риси: лебединоподібний силует продовжував розвиватися та досяг піку розквіту форми; зберігся крій суконь «princesse» та «полонез» з природним розміщенням лінії талії; передня частина спідниці спрямилася, а ззаду розташувався додатковий декоративний елемент «трен». У оздобленні переважала декоративність, використовувалось багато рюшів, стрічок, бантів, мережива, плісирування, вишивки, фестонів, бахроми, склад та воланів. Ритм ліній драпірувань мав відголосок у зачісці, в якій волосся високо піднімалося з боків, а крупні завитки, що вкривали потилицю, закінчувались одним чи двома локонами. Типовий зразок костюма цього періоду наведено у VI томі № 4 «Harper's Bazar», виданого 23 січня 1873 року (рис. 3).

Наступна зміна відбулась у 1876 р. (розпочався період, який одержав назву «Витончена елегантність» (1876 – 1880 рр.)). У цей час змінилась каркасна основа сукні, зникла надмірна навантаженість її задньої частини, однак залишився шлейф. Костюм складався з гладкого, щільно облягаючого фігуру ліфу, прямої довгої спідниці, трену – прямого або закладеного складами полотнища на спинці. Зазвичай, трен драпірувався на турнюрі, де закладалися склади, які інколи скріплювалися тасьмою з виворітного боку. Поверх основної спідниці по краю ліфа пришивалася верхня спідниця, яка або драпірувалася з боків, або оздоблювалася кантами, вишивкою, плісируванням, мереживом, бантами. Ззаду вона була коротшою за нижню спідницю та розрізалася посередині, відкриваючи пишний трен. Турнюр майже зникає, однак залишається пишне оздоблення внизу сукні. Силует жіночої фігури, який був стягнений довгим корсетом у поєднанні з пишною та видовженою спідницею, асоціювався з образом русалки. Такий жіночий костюм був досить декоративним. Типове зображення сукні даного періоду було надане у ХІ томі №9 «Harper's Bazar», опублікованому 02 березня 1878 року (рис. 4).

Четвертий період «Витончена елегантність» (1876 – 1880 рр.) визначався новою зміною форм силуету, простежується плавний перехід з'єднання ліфу сукні із спідницею (на відміну від двох попередніх періодів). Крій в основному – «полонез» та «princesse», а каркасною основою сукні слугував турнюр, зрідка, в останні роки періоду, спостерігалось повернення до кринолінів, але вони вже не мали такої гіперболізованої форми. В оздобленні костюмів панувала декоративність, канти, вишивка, плісирування, мереживо, банти тощо. У цей період з'являються такі поняття, як «робітничка мода»,

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОЇ МОДИ В ДРУКОВАНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ. (НА ПРИКЛАДІ ВИДАННЯ «HARPER'S BAZAR»)

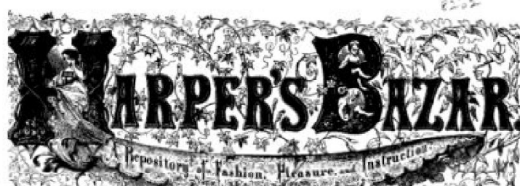

Vol. II.—No. 4.] NEW YORK, SATURDAY, FEBRUARY 20, 1868. [LARGE TYPE PRINTED.]

REPRODUCED FROM THE ORIGINAL—(See page 112.)

Рис. 1. «Harper's Bazar» I том № 12 листопада 1867 року [12].

Vol. I.—No. 1.] NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 2, 1867. [LARGE TYPE PRINTED.]

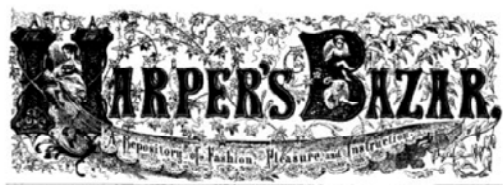

REPRODUCED FROM THE ORIGINAL—(See page 112.)

REPRODUCED FROM THE ORIGINAL—(See page 112.)

Рис. 2. «Harper's Bazar» II том № 820 лютого 1869 року [13].

Vol. XI.—No. 8.] NEW YORK, SATURDAY, MARCH 2, 1873. [LARGE TYPE PRINTED.]

REPRODUCED FROM THE ORIGINAL—(See page 112.)

Рис. 3. «Harper's Bazar» VI том № 425 січня 1873 року [14].

Vol. VI.—No. 4.] NEW YORK, SATURDAY, JANUARY 25, 1878. [LARGE TYPE PRINTED.]

REPRODUCED FROM THE ORIGINAL—(See page 112.)

Рис. 4. «Harper's Bazar» XL том № 902 березня 1878 року [15].

«емансипована мода». 1870–1880-ті роки стали, поміж іншого, періодом, коли жінки долучились до занять спортом, для середнього прошарку стають доступними гребля і крокет, парусний спорт та теніс – як наслідок виникає і «спортивна мода» [9; 74] (рис. 6).

Впродовж 1870–1880-х років відбулось збагачення асортименту жіночого одягу за рахунок зміни умов і темпу життя. В першу чергу зникає трен, йому на зміну приходить короткий костюм. Спочатку ця новація призначалася виключно для молодих жінок, але згодом стала надбанням представниць чарівної статі різного віку. Короткий костюм став надзвичайно популярним у середовищі жінок, які працювали, оскільки був не тільки більш зручним, але й більш гігієнічним. З 1876 по 1881 рік жінки, як і раніше, віддавали перевагу прямому та вузькому силуету, що було виявом їх інтенції до простоти та конструктивності – основних вимог до жіночої моди кінця ХІХ ст. [3; 225–226] (рис. 5).

Друга половина ХІХ ст. була відображенням суперечливих і динамічних соціально-економічних процесів, що відбувалися в суспільстві. У цей період працювали видатні модельєри ХІХ ст.: Чарльз Фредерик Ворт, Жак Дусе, Жанна Пакен, Жанна Ланвен та інші. Відкривались перші універмаги, що давали змогу жінкам придбати модний одяг за доступною ціною. В першу чергу цією можливістю скористалися не аристократичні, а буржуазні кола, що започаткувало процес перетворення моди із надбання елітарних верств у масове явище.

ХІХ ст. відіграло визначну роль у формуванні жіночого костюма. Процеси зміни загального сприйняття одягу, його функцій та призначення, що розпочалися у Франції (як законодавиці мод), знайшли підтримку у країнах Західної Європи та Америки. Поштовхом для цього слугувала зміна соціально-економічних відносин, суспільного ладу та суспільної свідомості. З'явилися такі нові поняття, як «масова мода», «спортивна мода», «робітничка мода», «емансипована мода».

У результаті комплексного дослідження еволюційних змін моди на основі ілюстрацій спеціального періодичного видання «Harper's Bazar» за період 1867–1880-х років (загальною кількістю 650 номерів), базуючись на методі дедукції та компаративістському аналізу, були виділені чотири періоди розвитку модних тенденцій другої половини ХІХ ст.:

1. «Пуританська простота» (сувора геометричність форми, спокійний та лаконічний образ, мінімальне використання декору та оздоблення);

2. «Театралізованість образу» (зміна архітектоніки жіночого костюма на користь пластичної форми, перехід до кардинально нового лебединоподібного силуету; зміна пропорційних співвідношень костюма за рахунок суттєвого збільшення об'єму задньої частини сукні – турнюра; помірна кількість декору);

3. «Надмірна декоративність» (бурхливий розвиток декоративності при збереженні лебединоподібного силуету, надмірне використання декоративних елементів по всій площині сукні);

4. «Витончена елегантність» (поява нового русалкоподібного силуету, що досягався за допомогою особливого конструктивно-декоративного елемента – трену; об'ємність сукні в цілому та окремих її деталей суттєво зменшилась порівняно з попередніми етапами).

which the next 2 in. over each side, repeat four times from 7, then 2 in., 1 in. on the upper side of the next 2 in., 2 in. on the upper side of the middle of the next 2 in., 2 in., 1 in. on the left side, leaving 2 in. Repeat always the 2 in. 1 in. 2 in. but by every repetition follow the middle 2 in. of the top by the last round as the middle 2 in. of the last 2 in. In the last round of the preceding scallop.

Ladies' Chemises, Figs. 1-3.
Fig. 1.—This French sarong chemise is made of

Fig. 6.—Case for Buttons, Needles, etc.—(See Fig. 1.)

Case for Buttons, Needles, etc., Figs. 1 and 2.
For this handy little case cut of white perforated board eight pieces, measuring each 2 1/2 inches in length and 2 1/2 inches in breadth, and of card-board cut eight pieces of the same size. Embroider two of the perforated board pieces in cross-stitch with brown saddle's silk, and edge all the pieces with brown

Fig. 7.—Case for Buttons, Needles, etc.—(See Fig. 1.)

Fig. 11.—Pattern for Children's Dresses.—Cross-stitch Embroidery.

fine muslin, and is trimmed with a band of long-haired tulle, edged on each side with fine feather edging. Above this band is a plaited ruffle of sheer Irish muslin, finished with narrow turned edging.

Fig. 2.—This English chemise is of Irish linen, with fine muslin and Valenciennes edging for the trimming. The front has the French square filled in with a fine muslin yuff that is shirred across the top and edged with a ruffle of muslin and lace. The sleeves have merely this ruffle for trimming. Further stitching towards the joining of the trimming to the body of the chemise.

Fig. 3.—This linen chemise has the sleeves finished on the shoulder. The front is trimmed with edging of fine heart-shaped muslin, supported by bands of dotted muslinery on linen. A band of this

Fig. 9.—Dress for Children's Dresses.

Fig. 10.—English Travelling Case.—With Case Pattern.—PAGE 23 CASES.

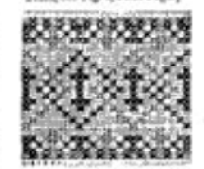

Fig. 12.—Pattern for Children's Dresses.—Cross-stitch Embroidery.

fine muslin, and is trimmed with a band of long-haired tulle, edged on each side with fine feather edging. Above this band is a plaited ruffle of sheer Irish muslin, finished with narrow turned edging.

Fig. 2.—This English chemise is of Irish linen, with fine muslin and Valenciennes edging for the trimming. The front has the French square filled in with a fine muslin yuff that is shirred across the top and edged with a ruffle of muslin and lace. The sleeves have merely this ruffle for trimming. Further stitching towards the joining of the trimming to the body of the chemise.

Fig. 3.—This linen chemise has the sleeves finished on the shoulder. The front is trimmed with edging of fine heart-shaped muslin, supported by bands of dotted muslinery on linen. A band of this

Рис. 5. «Harper's Bazar» XIII том № 3711 вересня 1880 року [16].

Vol. XIII—No. 37.] NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 11, 1880. [SINGLE COPIES TEN CENTS. \$1.00 PER YEAR IN ADVANCE.

Ladies' Autumn Suits, Figs. 1-5.
WITH CUT PAPER PATTERNS OF FIG. 8.
 Fig. 1 and 2.—**WINTER CLOTHING SKIRT.** The skirted skirt of plain, light material is trimmed with a blue band of light and dark striped cloth, and has a row of large buttons on the side. The front breadth of the skirt is draped at the side, and is accompanied with full descriptions for putting it together, and the quantity of material required.
 Fig. 3.—**WINTER SKIRT.** The skirt is made of patterned silk, and is forty-three inches long in front, forty-eight inches long behind, and two yards and a quarter wide on the bottom. The trimming consists of silk-placed ruffles of figured silk, and a row of large buttons on the side of the hem is covered with deep imitation. The

Fig. 1.—**WINTER CLOTHING SKIRT.**—[See Page 107.] Fig. 2.—**WINTER CLOTHING SKIRT.**—[See Page 107.] Fig. 3.—**WINTER SKIRT.**—[See Page 107.] Fig. 4.—**WINTER SKIRT.**—[See Page 107.] Fig. 5.—**WINTER SKIRT.**—[See Page 107.]

and returned on the right side with a row of blue buttons; the back breadth is draped as seen in the illustration. The upper part of the skirt is lined with lace, and has a row of large buttons on the side, and a row of large buttons on the side.
 Fig. 5.—**MATERIAL SKIRT WITH TRIPLE BANDS.** The skirt is made of dark silk, and is trimmed with a row of large buttons on the side, and a row of large buttons on the side.
 The skirt is made of patterned silk, and is forty-three inches long in front, forty-eight inches long behind, and two yards and a quarter wide on the bottom. The trimming consists of silk-placed ruffles of figured silk, and a row of large buttons on the side of the hem is covered with deep imitation. The

Рис. 6. «Harper's Bazar» XIII том № 3711 вересня 1880 року [17].

Як вже зазначалось, наведений розподіл є авторським, періоди якого розкривають знакові художньо-стилістичні зміни у жіночому костюмі другої половини ХІХ ст.

У результаті дослідження було визначено основні вектори модних змін, які кардинально вплинули на архітектуру жіночого костюма, його декоративне оформлення, конструктивні особливості, крій, пропорційні співвідношення у лінійному та просторовому контекстах, художньо-образне сприйняття. Друга половина ХІХ ст. є часом змін в історії костюма, оскільки саме тоді були закладені основні принципи конструкції сучасного костюма, удосконалювався крій та модернізувались деталі костюма, але з іншого боку, спостерігалась інтенція до стандартизації та спрощення.

Література:

1. Киреева Е. В. История костюма. Европейский костюм от античности до XX века: Учебн. пособие [для средних театральных учебных заведений] / Е. В. Киреева – М. : Просвещение, 1970. – 166 с.
2. Какие изобретения появились в XIX веке? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://shkolazhizni.ru/archive/0/n-8134/>
3. Удріс І. М. Нариси з історії костюма: Навчальний посібник / І. М. Удріс, Н. С. Удріс – Кривий Ріг : Вид. дім, 2010. – 347 с.
4. Дзенконьска-Козловска А. Женская мода XX века. Пер. с польск. / А. Дзенконьска-Козловска – М. : Легкая индустрия, 1977. – 296 с.
5. Наглядная история швейной. Наука и жизнь. – № 8. – 2003 г. / Л. Белюсева – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nkj.ru/archive/articles/3264/>
6. Harper's Bazaar – история в 140 лет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://nnt.ru/blogs/zarazared/harper_s_bazaar_-_istoriya_v_140_let/
7. Кринолин. Будуар середины XIX века. / А. Приймак – [Электронный ресурс]. – Реж им дост упу: http://vintagestory.ru/insideprojects/crinoline_buduar_vintage/
8. Мерцалова М. Н. История костюма / М. Н. Мерцалова – М. : Искусство, 1972. – 199 с.
9. Каминская Н. М. История костюма: учебное пособие [для средн. спец. учеб. заведений швейной пром.-сти] / Н. М. Каминская – М. : Легкая индустрия, 1977. – 128 с.
10. Плаксина Е. Б. История костюма. Стили и направления: Учебн. пособие [для студ. учредж. сред. проф. образования] / Е. Б. Плаксина – 2-е узд., стер. – М. : Академия, 2004. – 224 с.
11. Harper's bazaar – Н-Й. – 1867. – Т. 1. - №1, 7, 13, 14, 22, 23, 27, 33, 38, 43, 46, 51, 54, 59. – С. 976.
12. Harper's bazaar – Н-Й. – 1869. - Т. 2. - №7, 10, 15, 16, 18, 20, 24, 34, 38, 42, 45, 49. – С. 832.
13. Harper's bazaar – Н-Й. – 1870. - Т. 3. - №3, 7, 10, 14, 19, 23, 28, 32, 38, 40, 45, 49. – С. 848.
14. Harper's bazaar – Н-Й. – 1871. - Т. 4. - №1, 6, 9, 14, 18, 23, 26, 31, 37, 40, 45, 48. – С. 824.
15. Harper's bazaar – Н-Й. – 1872. - Т. 5. - №2, 7, 9, 14, 18, 22, 27, 31, 37, 41, 45, 50. – С. 856.
16. Harper's bazaar – Н-Й. – 1873. - Т. 6. - №4, 7, 11, 14, 20, 23, 28, 31, 37, 40, 44, 49. – С. 833.
17. Harper's bazaar – Н-Й. – 1874. - Т. 7. - №2, 6, 11, 15, 18, 23, 27, 31, 36, 40, 47, 50. – С. 876.
18. Harper's bazaar – Н-Й. – 1875. - Т. 8. - №1, 6, 10, 14, 19, 23, 28, 33, 36, 40, 45, 51. – С. 840.
19. Harper's bazaar – Н-Й. – 1876. - Т. 9. - №4, 9, 10, 14, 19, 24, 27, 32, 36, 41, 45, 49. – С. 856.
20. Harper's bazaar – Н-Й. – 1877. - Т. 10. - №3, 7, 9, 14, 18, 24, 30, 32, 35, 40, 44, 49. – С. 833.
21. Harper's bazaar – Н-Й. – 1878. - Т. 11. - №1, 5, 9, 14, 18, 22, 27, 31, 36, 40, 44, 49. – С. 840.
22. Harper's bazaar – Н-Й. – 1879. - Т. 12. - №4, 5, 10, 17, 19, 26, 27, 32, 36, 40, 44, 49. – С. 836.
23. Harper's bazaar – Н-Й. – 1880. - Т. 13. - №3, 7, 11, 17, 20, 23, 27, 35, 37, 41, 45, 50. – С. 832.